

ΑΠΟΨΕΙΣ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΕΧΝΕΣ

ΡΕΥΜΑΤΑ

ΤΕΥΧΟΣ
ΕΙΚΟΣΤΟ ΕΝΑΤΟ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1996
ΔΡΧ. 1.000

CHESLAW MIOSZ, ΚΑΙΗ ΤΣΙΤΣΕΛΗ, ALAIN ROBBE GRILLIET, ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΚΟΥΡΤΟΒΙΚ, FREDERIC TURNER, ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΟΤΑΜΙΑΝΟΣ, JORGE AMADO, ΑΝΤΡΙΑΝΑ ΙΕΡΟΔΙΑΚΟΝΟΥ, DANIEL RONDEAU, ΦΩΦΩ ΤΕΡΖΙΔΟΥ, BARRY GIFFORD, ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, ΑΝΔΡΕΑΣ ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ

Επίδοση

συστημένου

στον Οδυσσέα Ελύτη

ΤΟΥ ΚΩΣΤΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Hταν σαν μία από τις πολλές τρομερές ιστορίες που διηγούνται μερικοί γέροι ταχυδρόμοι, σαν γέροι ναυτικοί στα νησιά, τα καλοκαιρινά βραδάκια στα καφενεία των μόλων. Ιστορίες για μικρές περιπέτειες ανάμεσα στα πολλά σύντομα ταξίδια τους, στις καθημερινές τους διαδρομές, για απρόβλεπτες συναντήσεις αλλόκοτων προσώπων και για περάσματα σε αναπάντεχες καταστάσεις· ότι ένας τους γνώρισε τον Ω μεγιστάνα που τον προσκάλεσε στη δεξιώσή του και που τα λέγανε σαν παλιόφιλοι· ότι ο άλλος γνώρισε τη Σαράχ, την εγγονή του βασιλιά Σεϊζάλ και ότι πλάγιασε μαζί της στο παλάτι των αραβικών παραμυθιών, που ήταν καλά καμουφλαρισμένο σ' ένα ρετιρέ διαμέρισμα καταμεσής της Αθήνας. Ήταν μια ιστορία που κάποτε μου διηγήθηκε ένας νέος ταχυδρόμος, ο Κοσμάς Σταυρόπουλος, και που με είχε ξαφνιάσει ιδιαίτερα, γιατί καθώς την έλεγε λαχάνιαζε, έσπαζε η φωνή του κι όταν την ξανασυναρμολογούσε, συνέχιζε αναμετρώντας το θαυμασμό μου.

Ωρομίσθιος ακόμα και φρέσκος στην Αθήνα, δούλευε στο Κ.Δ.Α. ως διανομέας εντύπων. Συνήθως τα μετέφερε μ' ένα μικρό Ρενό του ενάμιση τόνου, ενώ οι οδηγοί δίπλα του άλλαζαν κάθε φορά, κάπου πέντε έξι εναλλάσσονταν σ' αυτή τη θέση, και ο Κοσμάς πολύ λίγο τους ήξερε. Τα έντυπα τα εναπόθετε στα εντυποκιβώτια των τομέων του, για να τα πάρουν μετά οι άλλοι διανομείς και να κάνουν την επίδοση. Ο ίδιος επέδιδε μόνο όσα ήταν συστημένα.

Πάνω που είχε μάθει την περιοχή του (τρεις τομείς στο Κολωνάκι), παρατήρησε εκείνο το μακρινό πρώι ένα συστημένο που ανέγραφε ως παραλήπτη «Οδυσσέα Ελύτη». Οδηγός εκείνη τη μέρα, όπως μου είπε αργότερα, ήταν ένα στραβόξυλο, ένας ανάποδος που δεν τον πήγαινε και που οδηγούσε τρελούτσικα για να τον φοβίσει. Όταν μου διηγήθηκε το περιστατικό, θυμόταν ότι το συστημένο προερχόταν απ' τη Μυτιλήνη και ότι με δέος άνοιξε την κεντρική πόρτα της πολυκατοικίας κάπου στην οδό Σκουφά. Δεν είχαν περάσει παρά μόλις δύο χρόνια αφότου ο ποιητής είχε τιμηθεί με το μεγάλο βραβείο, το οποίο τον έκανε γνωστό στον Κοσμά. Με κατάνυξη πάτησε το μαύρο παρκέ της σκάλας έισόδου για να αντικρίσει με θαυμασμό το μαύρο πολύσχημο κιγκλίδωμα του ασανσέρ. Έμπαινε σ' ένα πολύ αριστοκρατικό μέρος και το κορμί του ρίγησε ανεπισθητα. Δεν έλειπε παρά μόλις ενάμιση χρόνο από το πατρογονικό του ποιμνιοστάσιο στο χωριό.

Μέχρι τον έκτο όροφο έζησε ένα μαγικό ταξίδι ανόδου στις κορυφές της αριστοκρατίας, κατά το οποίο είδε ορισμένες αγροτικές του εμπειρίες υπό τελείως διαφορετικό πρίσμα, κι όταν χτύπησε το κουδούνι κρατούσε στο αριστερό του χέρι το δεματάκι, το φύλλο επίδοσης συστημένων και το στυλό.

«Ποιος είναι;»

«Ταχυδρόμος.»

Η πόρτα άνοιξε κι εμφανίστηκε ο παραλήπτης φορώντας μια ρόμπα δωματίου.

«Έχετε ένα συστημένο. Βάλτε μου, σας παρακαλώ, μια υπογραφούλα εδώ.»

«Μια στιγμή, περίμενε, θα μου χυθεί ο

καφές, πέρασε μέσα, παιδί μου. Έρχομαι αμέσως.»

Ο Κοσμάς πέρασε και κάθισε μαζεμένος στην άκρη μιας πολυθρόνας με αμηχανία και δέος που έπνιγαν το έμφυτο θάρρος και την ορεσίθια ορμή του. Ο παραλήπτης μπήκε στα χέρια του το πακέτο, που μάλλον περιείχε θιβλία, κι έθαλε υπογραφή στο φύλλο. Η ώρα θα ήταν έντεκα περίπου.

«Θα είσαι κουρασμένος. Θα πιεις έναν καφέ, έτσι δεν είναι;»

Ο Κοσμάς προσπάθησε να ψελλίσει ότι είχε πολλή δουλειά, όταν τον είδε να ξαναχάνεται και να εμφανίζεται κρατώντας ένα δίσκο μ' ένα φλιτζάνι καφέ κι ένα ποτήρι νερό.

«Ευχαριστώ κύριε Ελύτη.»

«Λοιπόν, παιδί μου, θα μου επιτρέψεις την ώρα που θα πίνεις τον καφέ να σου διαβάσω

κάτι που έγραψα χθες και που μόλις το τελείωσα».

Ο Κοσμάς έφερε στα χείλη του το φλιτζάνι κι ένιωσε ένα κάψιμο όταν είδε τον άλλον όρθιο μ' ένα χαρτί στο χέρι να έχει σταθεί λίγα λιέτρα μπροστά του και να του διαβάζει ένα ποίημα, προφέροντας καθαρά και προσεκτικά τις λέξεις, τονίζοντας εδώ, κάνοντας πάυση εκεί. Κι όταν τελείωσε, κοίταξε τον Κοσμά εξεταστικά, προσπαθούσε να μαντέψει απ' τα μάτια και τις εκφράσεις του προσώπου του. Τον ρώτησε πώς του φάνηκε. Ο Κοσμάς δεν είχε καταλάβει τίποτα.

«Πολύ ωραίο, κύριε Ελύτη, πολύ ωραίο!»

‘Όμως ο ποιητής ήθελε λεπτομέρειες. Τον ενδιέφερε τι σκέψεις, τι εικόνες και τι συναισθήματα του είχε προκαλέσει.

«Δεν μπορώ να εκφραστώ καλά, κύριε Ελύτη. Πάντως ήτανε πολύ ωραίο. Να με συγχωρείτε όμως τώρα, έχω πολλή δουλειά και πρέπει να φύγω. Με περιμένει κάτω ο οδηγός, έχει σταματήσει παράνομα και θα φωνάζει που άργησα. Σας ευχαριστώ πολύ.»

Έτσι ξεγλίστρησε ο Κοσμάς αφήνοντας τον ποιητή μετέωρο, όμως στην κάθοδό του με το ασανσέρ, που υπήρξε το ίδιο ονειρική, ένιωσε το βάρος μιας λεξούλας που σαν μπομπίτσα είχε τοποθετήσει άθελά του ο ποιητής στο μυαλό του διαβάζοντας το ποίημα. Μιας λέξης που ο Κοσμάς δεν την είχε ξανακούσει, όμως την είχε ξαναδεί σαν όνομα ενός βιθλιοχαρτοπωλείου. Φωτόδεντρο.

Κάτω στο δρόμο ο οδηγός ήταν εξαγριωμένος.

«Τι έκανες εκεί μέσα, ρε μαλάκα;»

«Με συγχωρείς, συνάδελφε, ειδική περίπτωση.»

«Δύο φορές έδιωξα τον μπάτσο μη με γράψει, έχω ακούσει τα μπινελίκια, αναγκάστηκα να κόβω βόλτες στο τετράγωνο. Μισή ώρα να δώσεις ένα συστημένο;»

«Θα σου εξηγήσω, ηρέμησε μόνο μην τρακάρουμε.»

«Τι να μου εξηγήσεις, Σταυρόπουλε; Δε στρώνεις, αγόρι μου, θα σε φτιάξω εγώ. Καλάααα... Και σ' το 'πα απ' την αρχή, δυόμισι η ώρα τελειώνει η βάρδια μου και πρέπει να μαι πίσω. Είμαι από τις πέντε στο πόδι». Η στιγμή που ο Κοσμάς τον άκουσε, ο οδηγός τον έβαλε στην πορεία του.

«Με κέρασε καφέ ο Ελύτης!»

«Όστε καφέ, αγόρι μου! Χθες ήρθες απ' το χωριό. Νομίζεις ότι έχουμε καιρό εδώ για καφέ;»

«Έδωσα συστημένο στον Ελύτη!»

«Ποιον Ελύτη, αγόρι μου; Εγώ τελειώνω τη βάρδια στις δυόμισι και μετά πιάνω ταξί. Ποιος μου πληρώνει τα γραμμάτια εμένα; Άλλα σε κατάλαβα εγώ από την πρώτη φορά. Αφάσιος...»

Έγινε μια παύση.

«Και τι σου είπε αυτός ο Ελύτης;»

«Άσε, αυτά είναι για λίγους.»

«Όστε για λίγους, Σταυρόπουλε. Είσαι κι εσύ απ' αυτούς τους λίγους, ε; Αγόρι μου, πού θα πας, θα στρώσεις». Η στιγμή που ο Κοσμάς τον έβαλε στην πορεία του.

Κι όταν τελικά ολοκληρώθηκε το δρομολόγιο και ξεκίνησαν για το Κ.Δ.Α., ο οδηγός ξανάρχισε να οδηγεί επικίνδυνα για να τον τρομάζει, παραθίαζε το κόκκινο, αφού πρώτα είχε ελέγξει, και ο Κοσμάς έβλεπε πότε ένα φορτηγό, πότε ένα λεωφορείο να 'ρχεται κατά πάνω τους. Και τότε, μαζί με τα φώτα των σηματοδοτών, του ξαναρχόταν στο μυαλό το φωτόδεντρο. Άρχισε να ψιθυρίζει αυτή τη λέξη, να τη λέει για πλάκα στη συζήτησή του με τον οδηγό, που ήταν ακόμα οργισμένος και που το άκουσμά της τον έκανε ακόμα πιο επιθετικό.

«Καλά, και τι έλεγε αυτό το ποίημα;» ρώτησε τον Κοσμά, όταν αργότερα μου διηγήθηκε την ιστορία.

«Δεν κατάλαβα τίποτα, σου λέω. Μόνο αυτή τη λέξη, φωτόδεντρο, θυμάμαι.»

«Δεν μπορεί, για θυμήσου, κάτι θα καταλαβεῖς.»

«Να, μάλλον ήτανε σ' ένα νησί, καλοκαίρι, και γνώρισε μια γκόμενα.»

«Λοιπόν;»

«Τώρα τι έγινε;... Δε με άφησε να καταλάβω. Δεν καταλάβαινα, σου λέω, και κάπου στη μέση αφαιρέθηκα και πρόσεχα τον ίδιο. Διάθαζε με πάθος. Το μόνο που θυμάμαι είναι αυτή η λέξη. Τι πάει να πει φωτόδεντρο;»

Αναρωτήθηκα κι εγώ. Όταν συνέβη το περιστατικό, είχαν περάσει κάπου δέκα χρόνια από την πρώτη έκδοση της ομώνυμης ποιητής συλλογής, και σκέφτηκα ότι ο ποιητής, εκτός από τη «Μαρία Νεφέλη» που είχε εκ-

δοθεί τρία χρόνια πριν, θα ξαναχρησιμοποιούσε αυτή τη λέξη σ' ένα καινούριό του ποίημα. Επανερχόταν έτσι ίσως σ' ένα σύμβολο των παιδικών του χρόνων; Άλλα τι είναι το φωτόδεντρο; Ξεφύλισα και ξαναδιάθασα ακολουθώντας μια δική μου σειρά:

«...Μία ή δύο φορές το Τέλειο φάνηκε στα μάτια μου κι ύστερα πάλι τίποτε»

«Θα ερχόταν κάποιος. Ίσως κι η αγάπη, αλλά στις δύο το μεσημέρι που έσκυβα στο παράθυρό μου να πετύχω κάτι θυμωμένο ή άτυχο ήταν μόνο το φωτόδεντρο. Έκεί στο πίσω μέρος της αυλής μες στις βρωμούσες και στα παλιοσίδερα όμως χωρίς ποτέ κανείς να το ποτίσει!»

«Τι λογής είναι η αλήθεια, όλο φύλλα στρογγυλά κι από το μέρος του ήλιου καστιτρωμένα κόκκινα πέντε δέκα εκατοντάδες αρπαγμένα εφ' όρου ζωής απ' το άγνωστο».»

«Ακριβώς όπως κι εμείς. Κι ας μαίνονταν οι συμφορές τριγύρω ας πεθαίναν οι άνθρωποι, ας έφτανε από τα κατάβαθτα του Αρνιού ξανασταλμένος ο απόχος του πολέμου, τίποτε αυτό, μια στιγμή σταματούσε να δοκιμαστεί αν θ' αντέξει. Τέλος, προχωρούσε αμείλικτο μέσα στο φως όπως ο Ιησούς Χριστός κι όλοι οι ερωτευμένοι».»

«...Κι ούτε που μου άνοιγε κανείς να ξαναδώ σε τι μεριές μεγάλωσα, σε τι μεριές με μάλωνε η μητέρα μου πού πρωτοφύτρωσε και για ποιανού τη χάρη το φωτόδεντρο εάν υπάρχει ακόμη...»

«Τα δεινά μας καλώς έχουν και η τάξη δεν πρόκειται ν' ανατραπεί. Αχ, πού 'σαι τώρα, καημένο μου φωτόδεντρο, πού 'σαι, φωτόδεντρο, παραμιλούσα κι έτρεχα, τώρα σε θέλω, τώρα που έχασα ως και τ' όνομά μου».»

«...Εξόν... αν στα βάθη μέσα των ακεανών βυθίζοντας οι μέρες οι ξανθές πήραν μαζί τους μια για πάντα το είδωλο, το φωτόδεντρο...»

Άραγε τι είναι το φωτόδεντρο; Το είδωλο του Τέλειου, της Αγάπης και της Αλήθειας, καθρεφτισμένων στα βάθη της χαμένης παιδικής ηλικίας; Το σύμβολο της παιδικής αθωότητας, του πρώτου σκιρτήματος μπροστινή στην καθαρότητα του φωτός, της πρώτης θωριάς προς τα πάνω, σύμβολο από το οποίο δεν απέμεινε παρά μια αγαπημένη και φευ-

γαλέα ανάμνηση; Αναρωτιόμουνα πάλι όταν, αρκετά χρόνια αργότερα, ξανασυνάντησα τον Κοσμά σ' ένα καφενείο και του ζήτησα να μου πει την ίδια παλιά ιστορία για να τη δημοσιεύσω.

Καθώς άρχισε να μου τη διηγείται, παρατήρησα στο πρόσωπό του την αμηχανία και το φόβο μήπως ξεφύγει από την αρχική του διήγηση, την οποία φυσικά αποκλείεται να θυμόταν. Οπωσδήποτε είχε εξιστορήσει στο μεταξύ δεκάδες φορές το ίδιο περιστατικό σε πολλές ποικιλίες παραλλαγών. Είχαν φτάσει στ' αυτιά μου από συναδέλφους ταχυδρομικούς μερικές τελείως διαφορετικές εκδοχές του ίδιου συμβάντος. Αυτό τον ανάγκαζε να παραμένει πιστός στο γεγονός όπως το θυμόταν, έτσι νομίζω, γιατί μου μιλούσε με μεγάλη αμεσότητα. Η θέα του μολυβιού και του χαρτιού στα χέρια μου μεγάλωναν το φόβο του.

«Μπήκα στην κύρια είσοδο. Πώς ήταν; Οι σκάλες ήταν στρωμένες με σκούρο παρκέ. Το ασανσέρ ήταν παλιό και αριστοκρατικό, είχε κάγκελα μαύρα. Όλη η πολυκατοικία ήταν αριστοκρατική. Έφτασα στον έκτο όροφο και χτύπησα το κουδούνι. Ποιος είναι; Ταχυδρόμος. Άνοιξε την πόρτα κι εμφανίστηκε. Φορούσε μια ρόμπα. Έχετε ένα συστημένο. Βάλτε μου, σας παρακαλώ, μια υπογραφούλα. Υπέγραψε στο φύλλο, και το πήρε. Είπε: ευχαριστώ πολύ...»

«Και ύστερα;»

«Ύστερα έφυγα».»

Έγινε μια παύση κατά την οποία παρέμεινα ατάραχος.

«Δε σου ζήτησε να περάσεις μέσα;»

«Όχι βέθαια.»

«Κι αυτό ήταν όλο;»

«Αυτό, τι άλλο;»

≈

Ο Κώστας Παπαδόπουλος γεννήθηκε το 1958, σπουδασε Φυσική και εργάζεται στα Ελληνικά Ταχυδρομεία. Το διήγημά του «Ψαρ', μ'νι, κ'νουπ'» ήταν ένα από τα δώδεκα της συλλογής «Η Τέχνη του Γράφειν - 12 Νέοι πεζογράφοι» (Καστανιώτης) του Διαγωνισμού Διηγήματος Ρεύματα.